

СТ А Н О В И Щ Е

по конкурс за заемане на академичната длъжност "професор" по професионално направление 2.1. Филология /Османски език и литература/, обявен в ДВ бр.62/01.08.2017 г.

с кандидат доц. д-р Ирина Николаева Саръиванова,
Катедра по тюркология и алтаистика, ФКНФ, СУ "Св. Климент Охридски"

Изготвила становището: проф. д.ф.н. Пенка Велкова Самсарева,
член на научното жури по упоменатия конкурс.

Доц. д-р Ирина Николаева Саръиванова, единственият кандидат за участие в посочения конкурс, е утвърден университетски преподавател, автор на сериозни научни изследвания, ползващ се с авторитет и уважение сред преподаватели и студенти.

Висшето си образование завършва в СУ "Св. Кл. Охридски", специалност "тюркология", където получава образователната степен "магистър" - тюрколог, с втора специалност "английска филология" /1997 г./. От 1998 г. е щатен преподавател към Катедрата по тюркология и алтаистика, ФКНФ, СУ "Св. Кл. Охридски".

След успешна защита на дисертационен труд на тема "Турските народни песни в ръкописите - тефтери джъонк" на кандидатката е присъдена образователната и научна степен "доктор" с шифър 05.04.06 "Литература на народите на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия" /2009 г./. Участва активно със свои доклади в работата на национални и международни форуми у нас и в чужбина.

В настоящия момент е ангажирана с преподаването на лекционни курсове /6 бр./- османски език, стара турска литература, странознание /Турция/, турски фолклор /в специалност "тюркология"/, османотурски език /СУ - Исторически факултет/, стара турска литература /ПУ "Паисий Хилендарски"/, както и с воденето на упражнения /по османски език, стара турска литература, практически турски език - текстове, практически турски език - писмени упражнения, практически турски език - разговор/; османски език - магистърска степен в МП "Османистика".

Научно-изследователската дейност на доц. д-р И. Саръиванова е в пълен синхрон с нейната учебно-преподавателска работа. Тя е автор на 29 публикации: монографии /3 бр./, статии и доклади от научни форуми

/16 бр./, рецензии, отзиви, научни съобщения /3 бр./, преводи - научни /2 бр./, художествени /5 бр./

Списъкът на публикациите, представен за участие в настоящия конкурс, обхваща 9 заглавия: монографии /2 бр./, статии и доклади от научни форуми /6 бр./, преводи /художествени/ /1 бр./.

Публикуваните статии отразяват професионалните и изследователските интереси на авторката и са свързани тясно с османския език и литература.

В статия /№3/ /на турски език/ се анализира съдържанието на специфичен ръкописен извор от османския период - лично тефтерче, определяно от авторката като молитвеник, при което спецификата на записаните молитви позволява да бъде изяснено мястото и реализираните текстове в ежедневието на неговия притежател.

Намирам за напълно основателно насочването на вниманието на доц. д-р И. Саръиванова към въпросите на словообразуването. Анализирайки лексикалните елементи и граматичните конструкции, заети от персийския език в произведенията на османските поети /статия № 6/, авторката достига до извода, че влиянието на персийското композиционно словообразуване върху езика на османските класически поети е дотолкова силно, че се изразява и в опитите този модел да бъде възприет за образуване на нови конструкции за нуждите на османския език, нетипични и несъществуващи в персийския.

Интерес представлява разглеждането на въпроса за заетите посредством турския език персийски лексикални елементи в българския език /статия №5/, където за първи път се идентифицира заетата чрез турския език персийска лексика в запазени популярни и до днес пословици и поговорки в нашия език.

Смятам за актуално разглеждането на въпроса за заетите думи от балканските езици в съвременния книжовен турски език /статия "№ 4/. Убедителен е изводът на авторката, според която пряко доказателство за категоричната интеграция на все повече балканизми в книжовния турски език е и високата продуктивност на тези лексикални елементи в морфологичната система на езика.

В статия /№ 8/ /на турски език/ доц. д-р И. Саръиванова насочва своето внимание към разкриването на произведения на османския ашък - сазов поет Гевхери /XVII в./ ръкописен извор от XIX в. , част от които не са описани в други източници. Авторката е на мнение, че любовта и красотата са основен акцент в творчеството на този поет, който според нея провокира търсенето на естетическите категории и разкриването на

лирическият свят и в неиздавани досега произведения, подписани с неговото име, с амбицията да се обоснове тяхното авторство.

В статия /№7/ /на английски език/ вниманието на авторката е насочено главно към населени места, намиращи се по "Пътя на коприната", които са били със значение на културни центрове от времето на селджуците и Османската империя. Разглеждат се и някои от най-значимите поети и автори на проза, свързани с тях.

Монографията /№1/ "*Граматичен минимум по османски език*", един от основните трудове, представени за участие в настоящия конкурс, е сериозно научно изследване, явяващо се част от новаторски методичен проект, който предоставя по-добра възможност за паралелно преподаване и изучаване на съвременния турски език и на османския през българския. С основание акцентът в изследването се поставя върху овладяването на османската графика, като начален етап от обучението по османски език, надграждайки вече усвоения минимум познания в областта на граматиката на съвременния турски език. Това обяснява и решението на авторката в изследването граматичните единици и примерите към тях да се предават на трите езика - османски, турски и български.

Като мъртъв хибриден език тюркският пласт в османския език е надграден и обогатен с лексика и граматични конструкции на арабски и персийски език, което от своя страна изисква познания и по тези два езика. Акцентът в монографията се поставя върху овладяването на османската графика, като главната цел е да се отдели и подчертае различието с оглед на спецификата на арабската писменост. Граматичният минимум по османски език е насочен към изчерпателно и нагледно запознаване на изучаващите езика с особеностите на арабската писмена система, като крайната цел е изграждането на умения за четене и превод на популярен художествен и публицистичен печатен текст на османски език от края на XIX в. и първите две десетилетия на XX в. Важен етап от усвояването на графиката е и работата с транскрипционната система. Фонетичната система е представена с оглед на тюркския пласт и не е отчетена спецификата на арабската и персийската фонетика.

Настоящият труд може да се използва много успешно като учебно помагало по османски език в специалност тюркология, както и от всеки, който желае да придобие начални познания по османски език.

В монографията "*Съвременен поглед върху старата турска литература*" /№2/, също основен труд, представен в настоящия конкурс, доц. д-р И. Саръиванова задълбочено анализира въпроса,

свързан с обхвата на старата турска литература и нейната периодизация, ръководейки се от разбирането, че този анализ трябва да бъде съобразен с историческите и социокултурните условия, в които тази традиция се развива. Убедително се представя спецификата на литературата на тюрките преди приемането на исляма, както и на турската литература след приемането на исляма, като специално внимание се отделя и на формалния пласт на литературните творби. Авторката разглежда подробно особеностите на основните направления и тенденции в развитието на литературата, най-ярките нейни представители и произведенията, характерни за всеки период - литературата на тюрките преди приемането на исляма, турската литература след приемането на исляма /предкласически период, класически период и посткласически период/. Настоящата монография предоставя нов систематизиран прочит на старата турска литература и отразява най-новите тенденции в турското литературознание в традициите на българската тюрколожка школа. Подобно изследване се реализира за първи път у нас на турски език.

В заключение бих желала да изразя твърдото си убеждение, че със своята научна продукция и успешна преподавателска дейност, с активното си участие в научни форуми, с големия авторитет и популярност, с които се ползва сред колеги и студенти, доц. д-р Ирина Николаева Саръиванова отговаря на всички изисквания за заемане на академичната длъжност "професор" по професионално направление 2.1. Филология /Османски език и литература/.

08.12.2017 г.

Изготвила становището:

/проф. д.ф.н. Пенка Самсарева/